

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Stockholm 2020-04-27

Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Svensk Försäkring har beretts tillfälle att lämna yttrande över förslagen i betänkandet *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen* och framför härmed följande synpunkter.

Sammanfattningsvis ser Svensk Försäkring mycket positivt på de förslag som läggs i betänkandet. Ett särskilt förtjänstfullt drag är att delegationen genom sina förslag tar ett samlat grepp om problematiken kring felaktiga utbetalningar och presenterar förslag som innebär att det anläggs en helhetssyn på frågorna. Ett exempel på detta är att delegationen betonar vikten av, och genom förslagen underlättar för, samverkan mellan utbetalande myndigheter, både sinsemellan och med andra aktörer. Vår bedömning är att problematiken motverkas bättre genom sådana helhetsgrepp än genom att enbart varje myndighet för sig vidtar åtgärder i sitt stuprör.

Svensk Försäkring önskar härutöver lyfta fram några synpunkter som komplettering till delegationens förslag gällande rådets sammansättning, frågan om hur samverkan kan stärkas ytterligare samt behovet av ett administrativt sanktionssystem.

Rådets sammansättning

Förslaget om att inrätta ett råd med därtill hörande kansli menar vi är en god idé för att i ett samlat forum kunna arbeta med frågorna. Vi anser dock att även brottsbekämpande myndigheter bör finnas representerade i rådet. På samma sätt som det behövs samverkan mellan utbetalande myndigheter för att stävja problematiken behövs en organiserad, kontinuerlig, nära och fast samverkan med brottskampande myndigheter.

Rådet föreslås ha en rad olika uppgifter, bl.a. att följa utvecklingen på området och vara ett forum för erfarenhetsutbyte, diskutera strategiska gemensamma insatser för att minska de felaktiga utbetalningarna, ge råd och rekommendationer på åtgärder till regeringen samt identifiera och uppdra åt dess kansli att analysera strategiska tematiska områden för att minska de felaktiga betalningarna. För att kunna bedriva ett sådant förebyggande arbete och rikta åtgärder på ett adekvat sätt behövs även en kontinuerligt uppdaterad bild av vilka kriminella modus som används samt kunskap om de brottsliga trender som kan iakttas. Vi menar därför att brottsbekämpande myndigheter, särskilt polis och åklagare, har en viktig roll att

fylla i rådets arbete. Deras erfarenhet och kunskap är av stor vikt för att kunna få helhetsbilden av problematiken. Då rådet bör ta sina beslut på ett så fullständigt och välinformerat underlag som möjligt är de brottsbekämpande myndigheternas deltagande i arbetet av stor betydelse.

I en tid av prioriteringar och stor arbetsbelastning är det inte en framkomlig väg att förlita sig på myndigheternas egna bedömningar om vilka samarbeten som vore bäst att inleda. Om inte de brottsbekämpande myndigheterna ges i uppgift att ta plats i rådet riskerar man att bygga in ännu en barriär i arbetet med att motverka angreppen på välfärdssystemen. Det vore olyckligt då förslagen i övrigt ger goda förutsättningar för en behövlig helhetssyn på problematiken.

Stärkt samverkan med privata aktörer

En aspekt som i princip genomgående saknas i betänkandet är samverkan med privata aktörer. När det gäller digitalisering och AI lyfts på s. 194 i och för sig fram att bank- och försäkringsbranschen har välutvecklade digitala lösningar för både service och kontroll och att det därför finns goda skäl att regelbundet bjuda in företrädare från privat sektor för dialog och lärande. Vi menar dock att det borde etableras ett organiserat och kontinuerligt samarbete mellan offentliga och privata aktörer för att minska de felaktiga utbetalningarna.

Fokus i ett sådant arbete bör riktas mot områden där det finns direkta beröringspunkter i verksamheterna. Ett sådant är där privata försäkringar kompletterar ersättningarna från välfärdssystemen, exempelvis gällande sjukförsäkring och föräldraförsäkring. Försäkringsbolagens beslut bygger här direkt på de beslut som fattas av Försäkringskassan. Ett annat exempel är frågan om oseriösa/kriminella företag som verkar inom välfärdssektorn. Problem har t.ex. identifierats inom tandvårdsförsäkringen. Det är inte tillfredsställande att exempelvis Försäkringskassan får tillgång till information som leder till att utbetalningar stoppas pga. missbruk av systemet, medan försäkringsbolag som inte kan få denna information från Försäkringskassan pga. sekretess fortsätter med utbetalningar. Ett annat exempel på behov av strukturerat informationsutbyte gäller de fall försäkringsbolagen i sina utredningar konstaterar oegentligheter hos försäkringstagare och detta även kan påverka Försäkringskassans utbetalningar. Det finns då inget strukturerat sätt att lämna information från bolagen till Försäkringskassan, vilket i sin tur kan leda till att informationen inte alls lämnas eller inte når fram till rätt person för att kunna leda till åtgärd. En sådan ordning bygger inte ett hållbart system över tid. Att underlätta informationsutbytet och samverkan skulle vara av värde för såväl de offentliga som privata aktörerna och kunna minska antalet felaktiga utbetalningar.

Administrativt sanktionssystem

Svensk Försäkring stödjer förslaget om att på nytt utreda ett administrativt sanktionssystem för välfärdssystemen. Det är inte rimligt att den som ägnar sig åt missbruk av systemen många gånger inte riskerar någon påföljd för sitt beteende. Inte heller är det rimligt att, för det fall återbetalningsskyldighet aktualiseras, återkravet endast avser det felaktigt utbetalda beloppet. En sådan ordning har, som delegationen påpekar, knappast någon handlingskorrigerande effekt, snarare riskeras den motsatta effekten då den enskilde inte har något att förlora på att försöka igen.

Det bör finnas en balans mellan sanktionerna på skatteområdet och sanktionerna för missbruk av välfärdssystemen. Det sänder märklige signaler när dessa är alltför olika trots att båda områdena påverkar statens finanser i hög grad. Med en adekvat utformad möjlighet till eftergift på välfärdsområdet kan man undvika orimliga konsekvenser av ett sanktionssystem och kunna ta de hänsyn som gör sig gällande på välfärdsområdet.

Svensk Försäkring

Johan Lundström